

Kortbetalningar är en välfungerande betalform – varför ifrågasätta konsumenternas val?

Ryktet om kontanternas "död" är en överdrift. Men det är inte utan orsak som både handlare och konsumenter föredrar kortbetalningar. Därför har Betalningsutredningen rätt i att statens roll i första hand bör vara att hjälpa fler att komma in i den digitala betalningsmarknaden, inte att göra det lättare att hålla fast vid ett dyrare och mer opraktiskt betalningssätt.

Betalningsutredningen har presenterat sitt slutbetänkande, en gedigen rapport på 891 sidor, med titeln [Staten och betalningarna \(SOU 2023:16\)](#). I utredningen konstateras att betalningsmarknaden har digitaliserats snabbt under de senaste två decennierna, och att Sverige tillsammans med de andra nordiska länderna går i täten för den utvecklingen.

Elektroniska betalningar i form av kort- och konto-till-kontobetalningar har blivit betydligt enklare, snabbare och även integrerade i andra tjänster, skriver utredningen. 86 procent uppger att de varje månad betalar med kort medan motsvarande andel för Swish är 45 procent, visar den enkätundersökning som Origo Group genomfört på uppdrag av utredningen (juni 2021).

I Sverige är kortbetalningar – debet- eller kreditkort – jämförelsevis vanligare än i andra länder. I vårt land genomförs 60 procent av de digitala betalningarna med kort, jämfört med snittet på 50 procent, enligt BIS Red Book Statistics 2021. Men Sverige har långt ifrån den högsta kortanvändningen – i USA är andelen 74 procent och i Australien 72 procent.

På den svenska marknaden har kortbetalningar länge varit den helt dominerande betalningssättet i fysisk butik, vilket framgår av diagrammet på nästa sida. Andelen köp med debitkort (bankkort) ökade från 64 procent år 2014 till 73 procent år 2022. Andelen köp med kreditkort ökade under samma tidsperiod från 8 till 13 procent. Swish har blivit det i särklass vanligaste sättet att överföra pengar mellan privatpersoner, men av köpen i butik är det bara en procent som sker med Swish.

92 procent nöjda med kortbetalningar

En bidragande orsak till att kortbetalningar blivit så vanligt är förstås att det är smidigt, praktiskt och säkert. I den undersökningen låtit genomföra uppger 92 procent att de över lag är positiva till kortbetalningar. Motsvarande andel för Swish är 91 procent och för kontanter endast 30 procent.

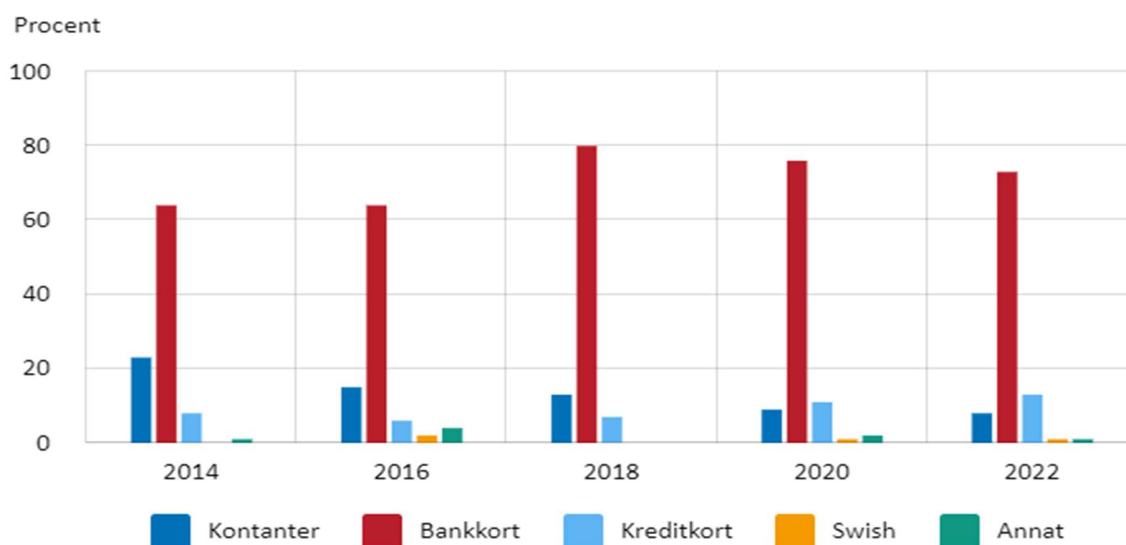
En av de frågor som hittills diskuterats mest kopplat till Betalningsutredningen är kontanternas fortlevnad som ett alternativt betalningssätt. Utredningen har till och med fått kritik för att den inte föreslår mer kraftfulla åtgärder för att rädda kontanterna. I detta avseende är det viktigt att komma ihåg varför kontantanvändningen sjunker – för att såväl konsumenter som handlare föredrar andra alternativ.

Utredningens slutsatser är rimliga

Ryktet om kontanternas "död" är dock en överdrift. I den undersökning utredningen låtit göra svarade 8 procent av de tillfrågade att de betalade kontant vid sitt senaste köp i butik år 2021. I samband med Rysslands invasion av Ukraina ökade efterfrågan på kontanter, vilket nästan helt och hållet berodde på att hushållen följde rådet från MSB att ha lite kontanter hemma av försiktighetsskäl – om de digitala betalningssätten av någon anledning skulle sluta att fungera.

Statistiken talar emot att vi inom överskådlig tid skulle gå mot ett helt kontantlöst samhälle. Därför är det en rimlig slutsats att undvika regleringar för att exempelvis tvinga handlare att ta emot kontanter. Statens roll bör i första hand vara att hjälpa fler att komma in i den digitala betalningsmarknaden, inte att göra det lättare att hålla fast vid ett dyrare och mer opraktiskt betalningssätt.

Betalningssätt i fysisk butik 2014–2022

Källa: Riksbanken. Svenska folkets betalningsvanor (olika årgångar).

EU-kommissionens översyn av PSD2

Under det svenska ordförandeskapet i EU ska flera viktiga frågor som rör betalningar hanteras. En av dessa är översynen av EU:s andra betaltjänstdirektiv, PSD2, vilket infördes som svensk lag 2018. Lagen syftar till att skapa konkurrens på betalningsmarknaden genom att betaltjänstleverantörer ska kunna få tillgång till sina kunders betalkonton. Förutsättningen är förstas att de har kundernas medgivande.

Nyligen presenterades en [rapport](#) av Valdani, Vicari & Associati (VVA) och Centre for European Studies (CEPS) med rekommendationer om förändringar av PSD2. Rapporten ska utgöra ett underlag för EU-kommissionens fortsatta arbete. För att undvika rättslig otydlighet förespråkar rapporten tydligare definitioner av begrepp som "betaltjänst", "åtkomst av konton", "tillgång till betalningssystem", "agenter" och "outsourcing". Den innehåller också ett antal förslag som handlar om att förbättra tillsynen av betalningsplattformar och nya digitala aktörer på betalningsmarknaden. Ytterligare ett förslag är att förbättra skyddet för användare av betaltjänster i kontexten av att nya digitala betalningssätt utvecklas.

EU-förslaget om direktbetalningar

En annan aktuell fråga är EU-förslaget som syftar till att underlätta omedelbara betalningar, att pengar ska kunna överföras och finnas tillgängliga på mottagarens konto inom några sekunder efter det att betalningen har genomförts. Card Payment Sweden vill se en mångfald av olika betalningssätt och att konsumenternas ska kunna välja det som passar bäst för den specifika betalsituationen. Därför har CPS kritiserat att EU-kommissionen driver på för att direkta betalningar ska bli det dominerande betalsättet i hela Europa.

Lagstiftningsprocessen rullar nu vidare och den 10 februari utarbetade det svenska ordförandeskapet två icke-offentliga dokument som svarade på de olika EU-ländernas feedback på EU-förslaget om direktbetalningar, med förslag på vissa justeringar. Ändringsförslagen gäller bland annat granskningen av sanktioner för dem som inte följer lagstiftningen och diskuterades på ett [möte](#) med nationella experter som genomfördes den 16 februari.

Ett annat dokument som det svenska ordförandeskapet tog fram i mars antyder att flera medlemsländer har uttryckt oro för den tajta tidsplanen för lagstiftningens ikraftträdande. Tjeckien och Danmark är två länder som driver på för att få undantag från reglerna om betalningar till konton utanför euro-zonen och en större grupp av länder vill se en lösare tidsplan.

Card Payment Sweden har formulerat ett [uttalande](#) om EU-förslaget där vi uttrycker oro över de ökade kostnader som detta kommer att medföra för betalningsleverantörer. Dessutom tycker vi att det konsumentskydd som erbjuds i det nuvarande förslaget är otillräckligt. CPS anser att motsvarande konsumentskydd bör gälla vid direktbetalningar som idag gäller vid kortbetalningar.

Exempelvis bör konsumenten ha rätt att bestrida obehöriga betalningstransaktioner (bedrägerier) och betalningstransaktioner där varorna inte levereras, alternativt är skadade eller felaktiga.

EU-kommissionen hyser en väldigt stark övertygelse om att det behövs ett enhetligt EU-system för direktbetalningar, men enligt CPS uppfattning är det viktigt att kommissionens förslag synas och att regelverken för olika betalningssätt är likvärdiga.

Trevlig vår!

Michael Hoffmann, Vd. Card Payment Sweden

Card Payment Sweden (CPS) är en branschförening som främjar användningen av kortbaserade betalningar i Sverige. Card Payment Sweden etablerades 2017 och är en ny branschförening som består av kortinlösare och kortutgivare på den svenska marknaden. Card Payment Sweden är medlem av den nordiska branschföreningen för kortbaserade betalningar, PAN-Nordic Card Association. Besök oss här: <https://cardpaymentsweden.se/>